

Yrittäjän työkyvyn heikentymän arviointi ja tarvittavat selvitykset

Sisällys

1. Johdanto.....	2
2. Yrittäjän työkyvyn heikentymän arviointi	2
2.1. Työkyvyn heikentymän arviointi päivärahavaiheessa	2
2.2. Työkyvyn heikentymän arvioinnista tapaturmaeläkevaiheessa	5
3. Yrittäjän työkyvyn heikentymän arvioinnissa tarvittavia selvityksiä	16
3.1. Yritystoiminnan erilaiset muodot.....	16
3.2. Selvitys yrityksen omistussuhteista.....	18
3.3. Tiedot yrityksen ja yrittäjän toiminnasta sekä YEL-vakuutuksesta	18
3.4. Vero- ja tilinpäätöstiedot	25
4. Yrittäjän kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien arviointi	29
Liite: Tarvittavat tiedot ja selvitykset	34

1. Johdanto

Tapaturma-asiain korvauslautakunta (Tako) on antanut kiertokirjeessä 1/2014 ohjeet yrittäjän työkyvyn alentuman arvioinnista ja arviointia varten tarvittavista selvityksistä ja niiden hyödyntämisestä. Työtapaturma- ja ammattitautilakiin (TyTAL) kirjattiin yrittäjän päivärahaa ja tapaturmaeläkettä koskevia omia säännöksiä. Tämä ohje sisältää TyTAL:n voimassaoloaikana noudatetun käytännön yrittäjän työkyvyn heikentymän arvioinnissa.

2. Yrittäjän työkyvyn heikentymän arviointi

2.1. Työkyvyn heikentymän arviointi päivärähavaiheessa

Yrittäjän työkyvyn heikentymän arviointi päivärähakaudella poikkeaa työntekijäase-massa olevan työntekijän työkyvyn heikentymän arvioinnista. Yrittäjän päivärahaan ei sovelleta TyTAL 56 §:n 2 momentin, 57–60 §:n ja 70 §:n säännöksiä, joissa säädetään työntekijän oikeudesta päivärahaan, päivärahasta osittaisen työkyvyttömyyden perusteella, päivärahasta ensimmäiseltä 28 päivältä, vuosityöansioon perustuvasta päivärahasta, päivärahan vähimmäismäärästä ja päätoimisen opiskelun estymisestä.

TyTAL 197 §:n mukaan päiväraha maksetaan yrittäjälle täyden työkyvyttömyyden mukaan, jos vahinko estää pääasiallisesti yrittäjätyön tekemisen. Päivärahaa maksetaan puolet täyden työkyvyttömyyden mukaisesta päivärahasta, jos vahinko merkittävästi rajoittaa yrittäjätyön tekemistä.

Hallituksen esityksen (HE 277/2014) mukaan ”vähäisen työnteon selvittämistä päivä-rahakaudella ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena, sillä yrittäjä joutuu jo käytännön pakosta usein vähäisessä määrin huolehtimaan yrityksensä asioista, vaikka olisikin sairauslomalla. Jos vahinko rajoittaa yrittäjätyön tekemistä, oikeus päivärahaan on porrastettu kahteen tasoon. Kun vahingon aiheuttamien rajoitusten voidaan arvioida aiheuttavan täyden tai lähes täyden työkyvyttömyyden, yrittäjän ei tarvitse erityisesti osoittaa, ettei hän lainkaan kykene osallistumaan yrittäjätyöhönsä. Päiväraha maksetaan täysimääräisenä. Jos taas työkyvyn rajoitusten arvioidaan aiheuttavan selvästi

vain osatyökyvyttömyyden, eli yrittäjä kykenee edelleen vähäistä suurempaan osaan yrittäjätyöstään, päiväraha on puolet täydestä päivärahasta”.

Näin ollen ”päivärahakaudella ei selvitetä yrittäjätyön ansioiden mahdollista vähene-mistä, vaan työkykyä arvioidaan suoraan korvatus vamma tai sairauden yrittäjätyölle aiheuttamien rajoitusten perusteella”. Arvio yrittäjän työkyvyn heikentymästä tehdään asteikolla alle 10 % – 50 % – 100 %.

Jos yrittäjälle on kirjoitettu sairauslomaa, hallituksen esityksen mukaan ”käytännössä ensimmäiseltä jaksolta päiväraha myönnetään aina täysimääräisenä edellyttäen, että työkyvyttömyys on todennäköisessä lääketieteellisessä syy-yhteydessä korvattavaan vammaan tai sairauteen. Työkyvyttömyyden pitkittyessä esim. viikkojen mittaiseksi, pitää kuitenkin alkaa selvittää tarkemmin sitä, mitä työtä yrittäjä mahdollisesti vielä tekee tai kykenisi tekemään yrityksessään”

Työkyvyttömyyden pitkittyessä yrittäjän työkyvyn heikentymän arvioimista varten yrittäjältä tarvitaan selvitys hänen työnkuvastaan ja työskentelystään yrittäjänä työkyvyttömyysaikana. Arvioinnissa tulee lisäksi huomioida jatkuvasti korvatus vamma tai sairauden aiheuttamat rajoitteet ja niiden muutokset. Kuten työntekijöinä vakuutetuilla henkilöillä, yrittäjän ammatillisen kuntoutuksen tarvetta tulee arvioida vähintään kolmen kuukauden välein työkyvyttömyyden alkamisesta (TyTAL 120 §).

Esimerkki: Rakennusalan yrittäjän työkyvyn heikentymä 50 % päivärahavaiheessa, kun kykeni tekemään 3–4 tuntia päivässä konsultointi- ja toimistotöitä (Tako 2018).

Rakennusalan yrittäjälle on korvattu vasemman ylälapalihasjänteen repeämävamma olkapään sairauden olennaisena pahenemisena kesäkuussa 2017 sattuneen tapaturman johdosta.

Vakuutuslaitos pyysi Takon lausuntoa siitä, kuinka suureksi yrittäjän työkyvyn heikentymä arvioidaan ajalla 1.1.2018–31.1.2018 TyTAL 197 §:n mukaan.

Saadun selvityksen mukaan vahingoittunut ei pystynyt varsinaisiin rakennustöihin ja maalaamiseen, jotka olivat kuuluneet hänen työtehtäviinsä. Hän oli käynyt katsomassa työmailla työn etenemistä ja oli pitänyt työntekijöitä liikkeessä. Joulukuun loppuun asti oli ollut tuuraaja rakennustöissä ja myös tammikuulle hän oli ollut palkkaamassa toista henkilöä, kun ensimmäinen ei pystynyt jatkamaan. Vahingoittunut arvioi itse, että hän pystyy tekemään työmailla käymistä, laskutusta ja palkanmaksua 3–4 tuntia päivässä.

Vakuutuslaitoksen ehdotuksena oli, että vahingoittuneen yrittäjän työkyvyn heikentymä arvioidaan 50 %:ksi ajalla 1.1.2018–31.1.2018, koska vahingoittunut pystyi osallistumaan 3–4 tuntia päivässä erilaiseen konsultointiin työmailla sekä toimistotöihin.

Tako yhtyi vakuutuslaitoksen kantaan. Vahingon katsottiin rajoittavan merkittävästi yrittäjätyön tekemistä.

Esimerkki: Ravintola-alan yrittäjän työkyvyn heikentymä 100 %, vaikka pystyi työnohjauksellisiin tehtäviin (Tako 2018).

Ravintola-alan yrittäjälle korvattiin syyskuussa 2017 sattuneen tapaturman seurauksena oikean, dominantin yläraajan murtuma, jonka johdosta yläraaja oli kantositeessä. Vahingoittuneen oman selvityksen mukaan hän työskenteli tavanomaisesti jopa 12 tuntia päivässä ja hänen pääasiallinen työtehtävänsä oli ruuanlaitto. Sairausloma-aikana hän oli päivittäin avustanut yrityksen muita työntekijöitä sanallisesti, muttei ollut kyennyt osallistumaan ruuanlaittoon tai tekemään yrityksessä kirjallisia töitä. Hänen tilalleen oli palkattu kaksi työntekijää. Vakuutuslaitos pyysi Takon lausuntoa siitä, oliko yrittäjällä ajalla 11.12.2017–28.1.2018 oikeus täyden työkyvyttömyyden mukaan maksettavaan päivärahaan. Vakuutuslaitos katsoi vahingoittuneen olevan oikeutettu 50 %:n päivärahaan, koska hän pääasiallisen työnsä estymisestä huolimatta kykeni johtamaan työtä.

Tako katsoi, että vahingoittunut oli oikeutettu täyden työkyvyttömyyden mukaan maksettavaan päivärahaan. Vahingoittuneen pystyessä tekemään ainoastaan suullisia, työnohjauksellisia, tehtäviä, oli vahingon katsottava pääasiallisesti estävän hänen yrittäjätyönsä tekemisen ja näin ollen työkyvyn heikentymä oli ko. ajalla 100 %.

Äänestysratkaisu 5–2. Vähemmistö katsoi vahingon ainoastaan rajoittavan yrittäjätyön tekemistä merkittävästi ja vahingoittuneen olevan näin ollen oikeutettu 50 %:n päivärahaan.

2.2. Työkyvyn heikentymän arvioinnista tapaturmaeläkevaiheessa

Yrittäjän oikeus tapaturmaeläkkeeseen määräytyy lähtökohtaisesti tapaturmaeläkettä koskevien yleisten säännösten perusteella. Työkyvyn heikentymän arvioinnista tapaturmaeläkevaiheessa säädetään TyTAL 63 §:n 2 ja 3 momentissa. Pykälän mukaan työkyvyn heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon vahingoittuneen jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja sellaisella saatavissa olevalla työllä, jota vahingoittuneen voidaan kohtuudella edellyttää tekevän. Tällöin otetaan huomioon vahingoittuneen koulutus, aikaisempi toiminta, ikä, asuinpaikka ja muut näihin rinnastettavat seikat. Työkyvyn heikentymää määritettäessä selvitetään työansion vähentymisen syy-yhteys vahinkotapahtumaan.

Tämän lisäksi yrittäjän työkyvyn heikentymistä arvioitaessa otetaan TyTAL 198 §:n mukaan huomioon hänen yrittäjän eläkelain (YEL) 112 §:n mukainen työtulonsa (YEL-työtulo), joka on voimassa vahinkotapahtuman jälkeen. Jos YEL-työtuloa ei ole pienennetty vahinkotapahtuman jälkeen, yrittäjällä ei ole oikeutta toistaiseksi myönnettävään täyteen tai osittaiseen tapaturmaeläkkeeseen.

Yrittäjän tilapäistä työkyvyttömyyttä ei eläkevaiheessa arvioida kuitenkaan samalla tavoin kuin pitkäaikaista työkyvyn heikentymää. Tapaturmaeläkkeen saamiseksi ei edellytetä YEL-työtulon muutosta. Esim. leikkauksen jälkeinen työkyvyttömyys tai muu vielä tilapäiseksi arvioitava työkyvyn heikkeneminen korvataan täydellä tapaturmaeläkkeellä, vaikkei muutosta YEL-työtuloon ole tehtykään.

Käytännössä yrittäjiä koskevissa tapauksissa työkyvyn heikentymän määrittäminen kuitenkin poikkeaa huomattavasti työntekijänä vakuutettujen vahingoittuneiden työkyvyn heikentymän määrittämisestä. Yrittäjän työkyvyn heikentymää ei voida milloinkaan määrittää laskennallisesti esim. vertaamalla yrittäjän vahingon jälkeisiä työansioita hänen vuosityöansioonsa.

Yrittäjän työkyvyn heikentymän arviointi on kokonaisharkintaa, jonka pohjaksi tulee selvittää laajalti yrityksen ja yrittäjän työhön liittyviä seikkoja. Seuraavaksi käydään läpi kokonaisharkinnassa huomioitavia seikkoja. Kappaleessa 3 käydään läpi yksityiskohtaisemmin arviointia varten pyydettäviä selvityksiä.

Yhtenä kokonaisarviota varten selvitettävistä seikoista on yrittäjän saamat ansiot vahinkotapahtuman jälkeen. Yrittäjän tulot muodostuvat vain harvoin pelkästään ansiotulona verotettavasta yrittäjän palkasta ja/tai luontoiseduista.

Palkan lisäksi tai sijaan yrittäjät voivat nostaa varoja yrityksestä mm.

- tekemällä yksityisottoja (toiminimet ja henkilöyhtiöt);
- nostamalla osinkoja (osakeyhtiöt) ja
- lainaamalla varoja osakeyhtiöstä (ns. osakaslainat).

Yrittäjän työkyvyn heikentymää ei kuitenkaan voida määrittää laskennallisesti käyttäen esim. yksityisottojen määriä, elinkeino- tai osinkotulon ansiotulo-osuutta taikka yrityksestä saatuja pääomatuloja, vaan se joudutaan arvioimaan kokonaisuus huomioiden.

Selvittelyissä voi ilmetä, että yritystoiminta ja yrittäjän tulot yrityksestä jatkuvat vahinkotapahtuman jälkeen entiseen tapaan. Yrityksen tulos on voinut jopa parantua ja yrittäjän tulot yritystoiminnasta nousta vahinkotapahtuman jälkeen. Näin voi olla siitä huolimatta, että korvattu vamma tai sairaus kiistatta vaikuttaa lääketieteellisesti arvioiden yrittäjän työkykyyn. Selvittelyssä voi ilmetä myös, että yrityksen toimintaa oltiin jo muutenkin muuttamassa tai jopa lopettamassa. Työkyvyn heikentymän arvioinnissa tulee pohtia laajalti, mistä yrityksen tuloksen muutokset johtuvat. Kyseessä voi olla esim. yleisestä taloudellisesta tilanteesta johtuva muutos, jo aiemmin suunniteltu muutos yritystoimintaan tai yrittäjän työkyvyn heikentymän aiheuttama muutos.

Yrittäjän työkyvyn heikentymän arvioinnissa on aina kyse kokonaisharkinnasta, jossa punnitaan useita välillä eri suuntiinkin viittaavia ratkaisutekijöitä. Erityisen tärkeää kokonaisuuden arvioinnin kannalta on hankkia yrittäjän terveydentilaa ja ansioita koskevien tietojen lisäksi myös selvitykset yrityksestä, sen työntekijöistä ja yrittäjän työnkuvasta. On myös selvitettävä, voiko työjärjestelyillä muuttaa työnkuvaa niin, että yrittäjä pystyy jatkamaan yritystoimintaa.

Jos yritystoiminta jatkuu edelleen tuloksellisesti, vaikka alustavien selvitysten mukaan yrittäjä ei enää pystyisi lainkaan työskentelemään yrityksessä ja YEL-vakuutus on päätetty, on hyvä tarkemmin selvittää esim. seuraavia seikkoja:

- Onko omistusosuuksissa tapahtunut muutoksia?
- Onko vahingoittunut edelleen kaupparekisterissä toimitusjohtajaksi ilmoitettuna tai johtavassa asemassa?
- Miten työt on yrityksessä järjestetty vahingoittuneen lopetettua työt?
- Onko vahingoittuneella edelleen mahdollisuus hallinnoimiseen yrityksessä?
- Onko YEL-vakuutuksen päättämiseen vaikuttaneet muutkin sairaudet/tekijät kuin korvattavat vammat tai sairaudet?

Esimerkki: Kuljetusalan yrittäjän työkyvyn heikentyminen alle 10 % vaikeista tapaturmavammoista huolimatta. Yrityksen tulos parantunut ja työkykyyn vaikuttaa vahvasti myös muu sairaus (Tako 2021).

Vuonna 1964 syntyneelle kuljetusalan yrittäjälle on korvattu keväällä 2019 sattuneen vapaa-ajan tapaturman seurauksena useita pään alueen vammoja. Korvatuista vammoista on jäänyt rajoitteet henkisesti erittäin kuormittaviin töihin ja töihin, joissa vaaditaan nopeaa reagoitua ja jatkuvaa uuden tiedon omaksumista ja käyttöönottoa sekä pitkäjänteistä suunnitelmallisuutta. Hänelle on maksettu päivärahaa 100 %:n mukaan koko päiväraha-kausi ja tapaturmaeläkettä kesään 2020 saakka.

Eläkeyhtiö on arvioinut vahingoittuneen toistaiseksi työkyvyttömäksi ja myöntänyt työkyvyttömyyseläkkeen kevästä 2020 alkaen.

Vahingoittuneen YEL-työtulo on ollut 1.1.2020–30.4.2020 180 750 euroa ja työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisen jälkeen 60 000 euroa. Hän omistaa osakeyhtiöstä 50 %.

Vahingoittuneen työnkuva yrityksessä on käsittänyt matkatoimistojen kanssa asiointia puhelimitse, sähköpostilla ja henkilökohtaisilla tapaamisilla. Tilausajoliikenteen myyntitehtävät ovat vienneet n. 80 % työajasta. Yleisiä toimistotehtäviä on ollut tarpeen mukaan n. 10–15 %. Hallinnollisia tehtäviä ja toiminnansuunnittelua n. 5–10 % työajasta.

Vahingoittunut on itse selvittänyt, että kirjalliset työt sujuvat hitaudesta huolimatta kohtalaisesti ja hallinnolliset tehtävät hyvin. Tarjouslaskennan suorittamiseen hän pystyy n. 50 %:n teholla sekä hallinnolliset tehtävät, kuluseurannat ym. hän pystyy suorittamaan kuten aiemmin, mutta huomattavasti hitaammin. Henkilökohtaiseen asiakasasiointiin hän ei pysty enää ollenkaan heikentyneen kuulon ja huonon lähimuistin vuoksi. Hän on arvioinut, että pystyisi nykyisellä terveydentilalla 50 %:n työpanokseen. Hän on todennut, että on jo tehnyt töitä puolipäiväisesti.

Yrityksen toiminta käsittää kuljetustehtäviä pääasiassa Suomessa. Toimistotyöntekijöitä yrityksessä on 6, korjaamotyöntekijöitä 3, vakituksia kuljettajia 20 ja osa-aikaisia 10. Tapaturman jälkeen yritykseen on palkattu 1 henkilö yleisiin toimistotehtäviin ja puhelinasiointiin.

Vahingoittuneella on todettu jo ennen tapaturmaa muistisairaus, joka on vaikeuttanut aivovammasta toipumisen arviointia. Lääketieteellisen selvityksen perusteella on todennäköistä, että vahingoittunut ei tule saamaan enää ammattiautoiluun oikeuttavaa ajokorttia ja linja-auton kuljetus ei ole enää mahdollista. R2 ajoneuvon ajokielto on ollut voimassa jo ennen tapaturmaa muistisairaudesta johtuen. Takon asiantuntijalääkärit ovat arvioineet, että vahingoittuneella on korvattujen vammojen puolesta työkykyä jäljellä sopivaan suoritettavaan työhön ainakin osa-aikaisesti.

Yrityksen tulos- ja tasetiedot v. 2018–2020:

Tilikaudella 1.3.2018–28.2.2019:

Liikevaihto 5 400 000 e

Liikevoitto 380 000 e

Tilikaudella 1.3.2019–29.2.2020:

Liikevaihto 5 600 000 e

Liikevoitto 590 000 e

Vakuutuslaitos pyysi Takon lausuntoa kantanaan, että työkyvyn heikentymä on alle 10 % 1.6.2020 alkaen. Tako yhtyi vakuutuslaitoksen kantaan.

Työkyvyn heikentymän arvioinnissa otettiin huomioon se, että sekä yrityksen liikevaihto, että tilikauden voitto, olivat jopa hieman nousseet tapaturman jälkeen. Tämä katsottiin vahvaksi näytöksi siitä, että yrityksen toimintaa on pystytty sopeuttamaan niin, ettei vahingoittuneen työpanoksen muutos ole vaikuttanut tulokseen. Arvioinnissa huomioitiin lisäksi muistisairaus, joka vaikuttaa myös vahvasti vahingoittuneen työkykyyn.

Esimerkki: Fysioterapeuttiyrittäjän työkyvyn heikentymä alle 10 % ottaen huomioon alhainen vuosityöansio ja korvattavien tapaturmavammojen rajoitteet (Tamla 2020).

Fysioterapeuttina toimivalle ammatinharjoittajalle on korvattu alkuvuodesta 2017 jalan vaikea tapaturma. Korvattavista tapaturmavammoista johtuen polvessa on rasisuskipeytymistaipumusta ja lievää liikevajausta, mutta kipulääkityksen tarve on normaalissa elämässä ollut vain ajoittaista. Ei korvattavaksi on katsottu polven nivelrikkosairaus.

Vahingoittunut on toiminut 90-luvulta saakka kuntohoitajana ja hänen työhönsä kuuluu hierontaa, urheiluhierontaa ja fysioterapiaa. Työ on sataprosenttisesti seisomatyötä. Vuosityöansio on 7 645,25 euroa.

Vakuutuslaitos on maksanut työkyvyttömyysjaksoista päiväraha- ja tapaturmaeläkekorvausta 3.1.2019 saakka erinäisiä jaksuja.

Vakuutuslaitos katsoi päätöksessään, että tapaturmaeläkettä ei makseta enää 3.1.2019 jälkeen. Vahingoittunut pystyy jatkamaan yrittäjätyötään vähäisellä haitalla tapaturmavammasta aiheutuvista rajoitteista huolimatta ja ansaitsemaan vuosityöansion mukaisen ansiotason.

Vahingoittunut valitti vakuutuslaitoksen päätöksestä.

Muutoksenhakulautakunta hylkäsi vahingoittuneen valituksen.

Muutoksenhakulautakunta katsoi, että tapaturmavammojen aiheuttamista rajoitteista

huolimatta vahingoittunut on kyennyt lievällä haitalla yrittäjätyöhönsä 3.1.2019 jälkeen. Yrittäjän oikeutta tapaturmaeläkkeeseen arvioitaessa otetaan huomioon myös vahinkohetken ansiotaso ja se, kykenisikö yrittäjä tapaturmavammojen aiheuttamista rajoitteista huolimatta ansaitsemaan aikaisemman ansiotasonsa. Vahingoittuneen alhainen vuosityöansio huomioon ottaen vahingoittuneen on katsottava saavuttavan aikaisemman ansiotasonsa tapaturmavammojen aiheuttamista rajoitteista huolimatta 3.1.2019 jälkeen. Asiakirjoissa olevan selvityksen mukaan vahingoittuneelle on määrätty lyhyt sairausloma kesällä 2019. Myöskään lyhyen sairauslomajakson aikana tapaturmavammojen tilassa ei voida katsoa tapahtuneen sellaista olennaista huononemista, että työkyvyn alenema olisi arvioitava vähintään 10 %:ksi. Näin ollen oikeutta tapaturmaeläkkeeseen ei ole 3.1.2019 jälkeen.

Omistajuudesta luopuminen ja YEL-vakuutuksen päättäminen ei ole yksinään merkki siitä, että yrittäjän työkyky on heikentynyt korvatun vahinkotapahtuman johdosta. Jos esim. korvattavien vammojen tai sairauksien aiheuttamat rajoitteet huomioiden työkykyä on vielä jäljellä, ei oikeutta välttämättä ole täyteen tai osaeläkkeeseen, vaikka YEL on päätetty ja omistajuudesta luovuttu. Toisaalta jos kokonaisuus huomioiden voidaan todeta, että yrittäjä ei millään tavalla pysty työskentelemään enää yrityksessä eikä ole millään tavalla tuottava, työkyvyn heikentymä voi olla 100 %, vaikka hän edelleen omistaisi yrityksen osakkeita. Jälleen kerran kyseessä on kokonaisarvio, johon vaikuttaa kaikki huomioitavat seikat.

Esimerkki: Maanrakennusyrittäjän työkyvyn heikentymä 50 % kokonaisarvion perusteella, vaikka YEL päätetty ja omistajuudesta luovuttu. Asia ollut käsittelyssä Tamlassa, VakO:ssa ja Takossa.

Tamla 2020:

Maanrakennusalan yrittäjälle on maksettu keväällä 2017 sattuneen tapaturman perusteella korvauksia useista vaikeista vammoista.

Vahingoittuneelle on jäänyt tapaturmavammoista kaularangan liikearkuutta, tärinäkipua ja niskan leposärkyä. Hänen kätensä puutuvat ja ovat kömpelöt ja kankeat. Jalkojen

pidon vahingoittunut kokee olevan epävarmaa. Neuropsykologisessa tutkimuksessa on puolestaan havaittu aivovamman jälkitilana erityisesti tarkkaavuuden säätelyn ongelmaa, keskittymiskyvyttömyyttä, hankaluuksia toiminnanohjauksessa ja kielellisessä muistisuoriutumisessa.

Yrittäjäkyselyssä vahingoittunut on ilmoittanut, että työnkuvasta n. 85 % on ollut fyysisiä työtehtäviä, joihin on kuulunut koneiden huolto ja siirto eri työkohteisiin, koneenkuljettajana toimiminen, työnjohto, sopimusneuvottelut, asiakassuhteiden ylläpito ja uusasiakashankinta. Toimistotöiden osuus on ollut n. 15 %, johon sisältyy urakkalaskenta ja laskutus. Vahingoittuneen selvityksen mukaan hän ei ole kyennyt suoriutumaan tehtävistään ja laskutettavien töiden osuus on ollut 0 %. Vahingoittuneen fyysinen työpanos on hoidettu aliurakoitsijoiden ja uuden palkatun henkilön toimesta. Vahingoittunut ei ole nostanut palkkaa ennen eikä jälkeen tapaturmaa, vain osingot. Muutoksia yritystoimintaan ei ole tehty. YEL-vakuutus on irtisanottu vahinkopäivästä alkaen, koska tapaturman johdosta sairausloma jatkuu. Vahingoittunut omistaa 80 % yrityksestä ja hänen poikansa 20 %. Osakeyhtiössä työskentelee viisi työntekijää. Ennen tapaturmaa vuokratyövoimaa on käytetty satunnaisesti urakoiden mukaan.

Osakeyhtiömuotoisen yrityksen vuoden 2017 tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja on ollut 270 000 euroa ja vuoden 2018 tulos ennen tilinpäätöstietoja ja veroja on ollut 820 000 euroa. Tilinpäätöstiedoista ilmenevät henkilöstökulut ovat olleet vuonna 2017 120 000 euroa ja vuonna 2018 250 000 euroa. Yhtiön hallitus on esittänyt yhtiökokoukselle, että osinkoa jaetaan 2 112,00 euroa osakkeelta, eli 211 200 euroa.

Verohallinnon vuoden 2016 verotuspäätöksen mukaan yhtiön verotettava tulo on ollut 570 000 euroa.

Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan johtopäätökset:

Yrityksen liiketoiminnasta saadun selvityksen mukaan yritystoiminta on jatkunut vahingoittuneen tapaturmasta huolimatta. Yrityksen tulos on tapaturmavuoden 2017 jälkeen vuonna 2018 palannut entiseen tasoonsa, jopa hieman paremmaksi.

Vahingoittunut ei ole ilmoittamansa mukaan nostanut palkkaa työpanoksestaan, vaan

hän on nostanut osinkoja työpanoksensa perusteella. Vahingoittunut on siis jo ennen tapaturmaa saanut työpanoksestaan korvauksen osinkoina, ja asiakirjaselvityksen perusteella hän on edelleen tapaturman jälkeen saanut omistustaan vastaavan määrän osinkotuloja.

Yrittäjän työkyvyn heikentymä arvioidaan aina kokonaisharkinnan perusteella. Ottaen lääketieteellisen selvityksen lisäksi huomioon yrityksen toiminnasta ja tuloksesta saadut selvitykset, muutoksenhakulautakunta katsoo, että vahingoittuneen työkyvyn alentumaa ei voida arvioida 50 % suuremmaksi ajalla 1.2.–30.4.2019.

Vako 2021

Vahingoittunut valitti muutoksenhakulautakunnan päätöksestä ja vakuutusoikeus hylkäsi valituksen.

Muutoksenhakulautakunnan perustelujen lisäksi vakuutusoikeus totesi, että asiassa esitetyn uuden selvityksen mukaan vahingoittuneen neuropsykologisten oireiden on todettu painottuvan tarkkaavuuden säätelyn, prosessointinopeuden sekä muistin häiriöherkkyyden ja vireystilan säätelyn alueille ja oireilu on edelleen jatkunut. Hänellä on edelleen ollut kipuja pään, niskan ja yläraajojen alueella, minkä lisäksi esille on tullut yläraajojen puutuneisuutta ja epävarmuuden tunnetta alaraajoissa. Jalkojen kömpelyys on estänyt vahingoittunutta kävelemästä pidempiä matkoja, ja hänen käsiensä hienomotoriikan heikentyminen on vaikeuttanut tavaroiden pitämistä kädessä. Vahingoittunut on jatkanut kipulääkitystä sekä käyntejä fysioterapeutilla ja neuropsykologilla.

Vakuutusoikeus katsoi, että asiassa ei ole esitetty sellaista vahingoittuneen terveydentilaa koskevaa uutta selvitystä eikä sellaista uutta selvitystä hänen yritystensä toiminnasta tai muutenkaan korvausharkintaan vaikuttavaa tietoa, jonka perusteella vahingoittuneen tapaturmavammoista aiheutuvaa työkyvyn heikentymää ajalla 1.2. – 30.4.2019 olisi syytä arvioida toisin kuin tapaturma-asiain muutoksenhakulautakunta on tehnyt.

Siltä osin kuin vahingoittunut on vaatinut täyttä tapaturmaeläkettä 30.4.2019 jälkeiseltä ajalta vakuutusosoikeus totesi, että vakuutuslaitos antaa tästä hänelle vakuutusosoikeuden päätöksen jälkeen valituskelpoisen päätöksen, johon vahingoittuneella on oikeus hakea muutosta erikseen.

Tako 2021

Vakuutusosoikeuden päätöksen jälkeen vakuutuslaitos pyysi lausuntoa vahingoittuneen työkyvyn heikentymästä 1.5.2019 alkaen toistaiseksi. Vakuutuslaitoksen kantana oli, että työkyvyn heikentymä on 50 % 1.5.2019 alkaen toistaiseksi.

Vahingoittunut oli luopunut yrityksen omistuksesta. Tapaturmavammojen tilassa ei ollut selvityksen mukaan muutosta entiseen.

Yrityksen tulostiedot:

2014

Liikevaihto 2 190 000 e

Henkilöstökulut 390 000 e

Liikevoitto 680 000 e

2015

Liikevaihto 2 430 000 e

Henkilöstökulut 400 000 e

Liikevoitto 570 000 e

2016

Liikevaihto 1 990 000 e

Henkilöstökulut 230 000 e

Liikevoitto 570 000 e

2017

Liikevaihto 1 160 000 e

Henkilöstökulut 120 000 e

Liikevoitto 270 000 e

2018

Liikevaihto 2 600 000 e

Henkilöstökulut 250 000 e

Liikevoitto 820 000 e

2019

Liikevaihto 3 340 000 e

Henkilöstökulut 290 000 e

Liikevoitto 830 000 e

Vakuutuslaitos katsoi, että vahingoittuneella on tapaturmavamman puolesta rajoitteita osaan entisistä töistä. Yrityksen tulos on jatkanut hyvää tasoaan ja kasvua vahinkotapahtumasta huolimatta. Aikaisemmin vahingoittunut on omistanut yrityksestä 80 %. Vahingoittunut on kaupparekisteriotteen ja tosiasialliset edunsaajat -otteen mukaan luopunut yrityksen omistuksesta. Vakuutuslaitos on kuitenkin katsonut, että yhtiölle toimitetussa lääketieteellisessä selvityksessä ei ole todettu vamman tilassa muutosta. Yrityksen omistuksesta luopuminen / omistussuhteiden muuttuminen ei yksinomaan aiheuta muutosta työkyvyn arvioon, vaan asiaa tulee aina arvioida kokonaisuutena. Vakuutuslaitos on katsonut edellä olevasta johtuen, että vahingoittuneen työkyvyn heikentymä on 1.5.2019 alkaen 50 %.

Tako yhtyi vakuutuslaitoksen kantaan.

3. Yrittäjän työkyvyn heikentymän arvioinnissa tarvittavia selvityksiä

Seuraavassa kerrotaan tarkemmin yrittäjän työkyvyn arviointia varten hankittavista selvityksistä. Yrittäjän työkyvyn arvioinnissa tulee muistaa, että mikään seuraavista selvityksistä ei yksistään riitä arvioinnin perusteeksi, vaan kaikkia selvityksiä tarkastellaan kokonaisarvio mielessä pitäen.

Yrittäjän työkyvyn heikentymän arvioinnissa tarvitaan mm. seuraavia tietoja ja selvityksiä:

- tiedot yritysmuodosta;
- tiedot yrityksen omistuksesta;
- tiedot yrityksen ja yrittäjän toiminnasta ja YEL- vakuutuksesta;
 - tiedot yrityksen toiminnasta ja laajuudesta
 - selvitys yrityksen työntekijöistä
 - selvitys yrittäjän työnkuvasta ja työskentelystä yrityksessä
- selvitys vahinkopäivänä voimassa olleesta YEL-työtulosta ja siihen tehdyistä muutoksista
- vero- ja tilinpäätöstiedot.

3.1. Yritystoiminnan erilaiset muodot

Perustietona yrittäjän työkyvyn heikentymään liittyvissä asioissa on tieto yhtiömuodosta, jossa yritystoimintaa harjoitetaan. Yritystoiminnan harjoittamisen muoto, joka selviää esim. yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä, vaikuttaa useisiin muihin asiassa tarvittaviin selvityksiin johtuen mm. eroista eri yritysmuotojen voitonjaon tavoissa.

Yritystoimintaa voidaan harjoittaa ensinnäkin yhteisömuodossa, jolloin yritys on yleensä **osakeyhtiömuotoinen**. Yhtiössä työskentelevät osakeyhtiön omistajat (osakkaat) voivat nostaa yhtiöstä varoja muun muassa palkkana ja osinkoina. Osingon jakaminen on mahdollista vain

yhtiöjärjestyksen ja osakeyhtiölain asettamissa rajoissa. Verovapaat yksityisöt eivät sen sijaan ole mahdollisia.

Osakeyhtiötä verotetaan omistajistaan erillisenä verovelvollisena. Osakeyhtiö maksaa verotettavasta tuloksestaan yhteisöveroa. Osakkaan yhtiöstä saama palkkatulo verotetaan normaaliin tapaan ansiotulona. Pörssilistattujen osakeyhtiöiden (julkisten osakeyhtiöiden) osinkotulot ovat pääomaveron alaista pääomatuloa, listaamattomien yksityisten osakeyhtiöiden jakamien osinkojen verotus taas riippuu osakeyhtiön nettovarallisuudesta ja nostettujen osinkojen määristä.

Toiseksi yritystoimintaa voidaan harjoittaa elinkeinoyhtymänä, joita ovat esim. henkilöyhtiöt eli **avoimet yhtiöt** ja **kommandiittiyhtiöt**. Henkilöyhtiöt voivat maksaa omistajilleen (yhtiömiehille) palkkaa tehdyn työn perusteella, minkä lisäksi tai asemesta yhtiömiehet voivat nostaa henkilöyhtiöstä varoja ns. yksityisottoina. Yksityisöt eivät edellytä mitään erityisiä voitonjakotoimia, ja niillä voidaan myös laskea henkilöyhtiön oma pääoma negatiiviseksi.

Elinkeinoyhtymät eivät ole itsenäisiä verovelvollisia. Sen sijaan elinkeinoyhtymien elinkeinotoiminnan tulos jaetaan verotettavaksi yhtiömiesten tulona. Yhtiömiesten osuudet elinkeinoyhtymän elinkeinotoiminnan tuloksesta jaetaan osakkaan henkilökohtaisessa verotuksessa ansiotuloksi ja pääomatuloksi yhtiömiehen nettovarallisuusosuuden perusteella. Yhtiömiesten palkkatulot verotetaan normaaliin tapaan ansiotuloina. Yhtiömiesten tekemät yksityisöt ovat täysin verovapaita.

Kolmanneksi yritystoimintaa voidaan harjoittaa **yksityisenä elinkeinonharjoittajana** eli ns. toiminimiyrittäjänä. Toiminimen tulos on aina suoraan ja ilman mitään erityisiä laissa säädettyjä rajoituksia yrittäjän käytettävissä, eikä tuloksen jakaminen edellytä mitään erityisiä voitonjakotoimenpiteitä.

Toiminimen yritystulo verotetaan yrittäjän henkilökohtaisessa verotuksessa jakamalla se yrityksen nettovarallisuuden perusteella yrittäjän ansio- ja pääomatuloihin. Yksityinen elinkeinonharjoittaja ei voi maksaa itselleen, puolisolleen tai alle 14-vuotiaalle lapselleen palkkaa.

3.2. Selvitys yrityksen omistussuhteista

Yritysmuodon lisäksi toinen keskeinen perustieto on selvitys yrityksen omistussuhteista. Yrittäjän asema yrityksessä voi vaikuttaa hänen mahdollisuuksiinsa sopeuttaa hänen työnkuvaansa korvatun vamman tai sairauden aiheuttamiin rajoitteisiin. Erityisesti yrityksessä johtavassa asemassa olevilla ja/tai suuren omistusosuuden omaavilla yrittäjillä on usein laajat mahdollisuudet työnjärjestelyihin. Myös pienten perheyriyten omistajaosakkailta on usein hyvät mahdollisuudet sopeuttaa työnkuvaansa.

3.3. Tiedot yrityksen ja yrittäjän toiminnasta sekä YEL-vakuutuksesta

Arvio yrittäjän työkyvystä ja vamman tai sairauden aiheuttamista rajoitteista edellyttää aina selvää käsitystä paitsi korvatun vamman tai sairauden tilasta niin myös kyseisen yrityksen toiminnasta ja yrittäjän työnkuvasta.

Yrityksen toiminnan muutokset ja/tai muutokset yrittäjän työnkuvassa voivat olla viitteitä toiminnan sopeuttamisesta yrittäjän työkyvyn heikentymiseen. Lisäksi yrittäjien työkyvyn heikentymän arvioinnissa tulisi huomioida mahdollisuudet muuttaa yrityksen toimintaa ja/tai yrittäjän työnkuvaa niin, että yrittäjä voisi vamman tai sairauden aiheuttamista rajoitteista huolimatta jatkaa yritystoimintaa ja työskentelyään yrityksessä.

Mitä suuremmasta yrityksestä on kysymys ja mitä enemmän yrityksessä on työntekijöitä, sitä paremmat mahdollisuudet yrittäjällä on sopeuttaa omaa työnkuvaansa.

Yrityksen harjoittaman toiminnan laatu käy ilmi esim. vakuutusta koskevista tiedoista ja yritys- ja yhteisötietojärjestelmän tai kaupparekisterin toimialatiedoista. Jos yrityksen toimiala on kuitenkin ilmoitettu yleistoimialana tai jos saadut toimialatiedot eivät muuten anna selvää kuvaa yrityksen harjoittaman elinkeinotoiminnan laadusta, tulee tarkentavia tietoja hankkia yrittäjältä itseltään. Olennaista on selvittää, mitä yritys tosiasialla tekee.

Mikäli yritystoiminta on päättynyt tapaturman sattumisen/ammattitaudin ilmenemisen jälkeen, tulee selvittää yrityksen toiminnan loppumisen syyt. Yrityksen toiminnan loppuminen tai tuloksen heikkeneminen ei välttämättä liity tapaturmavamman/ammattitaudin aiheuttamiin rajoitteisiin yrittäjän työkyvyssä. Etenkin tapauksissa, joissa yritystoiminta on päättynyt vasta pidemmän ajan kuluttua tapaturmasta/ammattitaudin ilmenemisestä, tulee ensin selvittää mahdolliset muutokset tapaturmavamman/ammattitaudin tilassa. Jos muutoksia ei työkyvyssä ole nähtävissä, yrityksen mahdolliset ongelmat johtuvat todennäköisesti alan yleisistä suhdanteista tai muista vastaavista seikoista.

Yrittäjän työnkuvaa koskevaa selvitystä voidaan hankkia esim. yrittäjältä itseltään ja/tai yrittäjän yrityksestä. Työnkuvaa hankittaessa tulisi kerätä ainakin seuraavia tietoja yrittäjän ennen korvattua vahinkoa ja sen jälkeen tekemästä työstä:

- yrittäjän tekemän työn sisältö;
- yrittäjän tekemän työn määrä;
- eri työtehtävien prosentuaaliset osuudet (esim. johtoon ja hallintoon liittyvien ja muiden tehtävien, kuten esim. suorittavien työtehtävien, prosentuaaliset osuudet);
- työskentelyolosuhteet;
- työskentelyn muutokset ja rajoitukset tapaturman tai ammattitaudin jälkeen; sekä
- tiedot siitä, kuinka yrityksen työt on hoidettu, jos yrittäjä ei ole kyennyt jatkamaan työskentelyään (ts. onko yritykseen palkattu uusia työntekijöitä, onko käytetty vuokratyövoimaa vai onko joitakin toimintoja ulkoistettu).

Yrityksen toimialan ja yrittäjän työnkuvan lisäksi tulee selvittää mahdollisen YEL-vakuutuksen työtulo ennen ja jälkeen vahinkotapahtuman. Muutokset eläkevakuutuksessa sovittuun työtuloon heijastavat yrittäjän omia käsityksiä hänen työkykynsä muutoksista.

Esimerkki: Monitekniikka-alan yrittäjän työkyvyn heikentymä 50 %. Pystynyt jatkamaan työperäisestä allergisesta kosketushottumasta huolimatta os aikaisesti yrittäjätyössään ja YEL-työtulo laskettu (Tako 2021).

Vuonna -60 syntyneelle toiminimellä toimivalle monialatekniikka yrittäjälle on korvattu ammattitautina loppuvuodesta 2018 ilmennyt työperäinen allerginen kosketushottuma.

Työnkuvaan yrittäjänä on kuulunut ilmastointi- ja kylmälaitteiden (lähinnä ilmalämpöpumppujen) asennus-, huolto- ja korjaustyöt. Vuosityöansio on vuoden 2021 tasossa 20 722,61 euroa.

YEL työtulo on ollut 1.1.2019–23.8.2019 20 043 euroa ja 24.8.2019 alkaen 7 799 euroa. Työeläkeyhtiö on myöntänyt osatyökyvyttömyyseläkkeen syksyllä 2019.

Yrityksen liikevaihto 2016–2020:

2016

Tilikausi 1.6.2015–31.5.2016

Liikevaihto 29.800 e

2017

Tilikausi 1.6.2016–31.5.2017

Liikevaihto 33.700 e

2018

Tilikausi 1.6.2017–31.5.2018

Liikevaihto 46.500 e

2019

Tilikausi 1.6.2018–31.5.2019

Liikevaihto 32.200 e

2020

Tilikausi 1.6.2019-31.5.2020

Liikevaihto 40.800 e

Takon asiantuntijalääkärit arvioivat, että korvattu allergia on vuosien saatossa kroonistunut jatkuvaoireiseksi, vahingoittunut ei saa työssään eikä vapaa-ajalla altistua allergeeneille. Ihottuma on vaikea-asteinen ja se aiheuttaa rajoitteita omassa työssä suojautumisesta huolimatta. Osa-aikainen työ tai siirtyminen altisteettomaan työhön ammatillisen kuntoutuksen keinoin on lääketieteellisesti perusteltua korvatun puolesta.

Vakuutuslaitos pyysi lausuntoa kantanaan, että vahingoittuneen työkyvyn heikentymä on alle 10 % 1.9.2019 alkaen. Perusteluina todettiin, että vahingoittunut pystyisi suojautuen jatkamaan entisessä työssään.

Tako katsoi, että tapaturmaeläke myönnetään 50 %:n työkyvyn heikentymän mukaan 1.9.2019 alkaen toistaiseksi. Ammattitautina korvattu allerginen kosketusihottuma on vaikea-asteinen ja se aiheuttaa rajoitteita vahingoittuneen omassa työssä suojautumisesta huolimatta. Vahingoittunut on kuitenkin pystynyt ammattitaudista huolimatta jatkamaan omaa työtään osa-aikaisesti. Hän on laskenut YEL-työtulon 20 043 eurosta 7 799 euroon 24.8.2019 alkaen. Korvauslautakunta arvioi, että vahingoittunut kykenee ansaitsemaan puolet entisestä ansiotasostaan omassa yrittäjän työssään.

Esimerkki: Ravintoloiden huoltopäällikkönä toimivan yrittäjän työkyvyn heikentymä määrääjältä 100 %. Ei ole kyennyt jatkamaan yritystoimintaa ja YEL päätetty (Tako 2021).

Ravintoloiden huoltopäällikkönä toiminimellä toimineelle yrittäjälle on korvattu alkuvuodesta 2019 sattuneen vapaa-ajan tapaturman seurauksena useita vaikeita vammoja.

Korvattavat vammat aiheuttavat rajoitteita henkisesti kuormittavissa töissä sekä töissä, jotka sisältävät runsaasti uuden tiedon soveltamista ja käyttöönottoa. Rajoitteet

vaikkeuttavat ja haittaavat kokonaisvaltaista yritystoimintaan liittyvää vastuun kantamista. Oireiston johdosta R2-ajoneuvojen kuljettaminen oli kielletty tapaturman jälkeen, mutta on palautettu helmikuussa 2020.

Työkykyä on arvioitu olevan jäljellä sopiviin suorittaviin yrittäjän työtehtäviin osaaikaisesti.

Eläkeyhtiö on myöntänyt vahingoittuneelle työkyvyttömyyseläkkeen alkuvuodesta 2020.

Vahingoittuneen YEL-työtulo on ollut vahinkohetkellä 51 980,93 euroa. YEL-vakuutus on päätetty 17.2.2019. Vahingoittunut on ilmoittanut myös, että yritys ollaan lakkauttamassa. Tulos- ja tasetietoja vakuutuslaitos ei ole saanut pyynnöistä huolimatta.

Ennen tapaturmaa vahingoittuneen työstä on ollut n. 65 % fyysistä paikalla käyntiä eri ravintoloissa, hän on itse tehnyt työssään vain pieniä nikkarointeja (n. 5 %), ja lisäksi hän on hoitanut tarvikkeiden noutoa ja kalusteiden kuljetuksia (n. 30 %). Yrityksen työt on hoidettu tapaturman jälkeen käyttäen ulkopuolisen yrityksen henkilöstöä. Yrityksessä ei ole muita työntekijöitä. Vahingoittunut ei ole työskennellyt yrityksessä eikä ole nostanut palkkaa tapaturman jälkeen.

Vakuutuslaitos pyysi Takolta lausuntoa kantanaan, että vahingoittuneen työkyvyn heikentymä on 50 % määräajalta 1.1.2021–31.1.2022. Perusteluina todettiin, että vahingoittuneella on tapaturmasta jäänyt lievä neuropsykologinen oirekuva. Rajoitteista huolimatta rutiininomaiset työt onnistuvat edelleen ja tapaturman jälkeen vahingoittunut pystyikin kiertämään työkohteissa ainakin aluksi poikansa kanssa. Saatuaan ajoluvan helmikuussa 2020 vahingoittunut pystyisi tapaturmavamman rajoitteista huolimatta edelleen tekemään rutiininomaisia töitä yrityksessään, esimerkiksi kuljettamaan tarvikkeita ja kalusteita ja tekemään käyntejä ravintoloissa. Vaikka vahingoittunut on päättänyt YEL-vakuutuksen ja on saatujen selvitysten mukaan päättämässä yritystoimintansa, niin ottaen huomioon yrittäjätyön luonne ennen tapaturmaa, tapaturmavamman aiheuttamat rajoitteet sekä toimintakyvyssä, että työtehtävien osalta ja yrittäjän mahdollisuudet muokata työtehtäviään vakuutuslaitos

arvioi, että vahingoittunut on tapaturmavammojen aiheuttamien rajoitteiden vuoksi menettänyt vain osittain kykynsä toimia yrittäjänä.

Tako katsoi, että tapaturmaeläke myönnetään 100 %:n työkyvyn heikentymän mukaan ajalle 1.1.2021–30.6.2021. Perusteluina todettiin, että vahingoittunut on päättänyt YEL-vakuutuksen, eikä saatujen selvitysten perusteella ole kyennyt jatkamaan yrittäjätyötään. Jatkoa varten vakuutuslaitoksen tulee hankkia verotiedot vuosilta 2019–2020.

Esimerkki: Automekaanikkoyrittäjän työkyvyn heikentymä alle 10 % rajoitteista huolimatta. Yritystoiminnan tuloksessa ja YEL-työtulossa ei muutoksia, vuosityöansio matala (Tako 2019).

Vuonna 1961 syntyneelle automekaanikkoyrittäjälle on korvattu loppuvuodesta 2016 sattuneen tapaturman seurauksena useita ranteen ja lonkan tapaturmavammoja.

Korvattavat vammat aiheuttavat ranteisiin rajoitteita puristamista, nostamista, vääntämistä ja hakkaamista vaativiin töihin. Lonkan osalta rajoitteita on kyykkimiseen ja painavien taakkojen kantamiseen.

Vahingoittunut omistaa yrityksestä 50 %, yritys on jatkanut toimintaansa ja YEL-työtuloon ei ole tehty muutoksia. Yrityksessä on kaksi työntekijää. Vahingoittuneen työnkuvana on ollut automekaanikon työt (peltityöt, katsastukset, rengastyöt, autojen korjaaminen ja maatalouskoneiden kunnostus).

Vahingoittunut on tehnyt oman selvityksensä mukaan joulukuun 2017 alusta arviolta 30 %:n mukaan töitä. Hoitava lääkäri on 11.1.2018 kirjoittanut, että vahingoittunut ei kykene enää entiseen työhönsä ja on toistaiseksi työkyvytön.

Yhtiön tulos- ja tasetiedot:

Vuosi	Liikevaihto	Henkilöstökulut
2015	128 400 e	7 800 e
2016	136 800 e	8 000 e
2017	123 300 e	8 200 e
2018	132 800 e	8 200 e

Vakuutuslaitos pyysi Takon lausuntoa kantanaan, että vahingoittuneen työkyvyn heikentymä on 3.12.2017 alkaen 30 %. Vakuutuslaitoksen perusteluina todettiin, että ottaen huomioon tapaturmavammoista aiheutuneet rajoitteet työnkuvan mukaisissa tehtävissä sekä se, että ansiotuloissa ei ole tapahtunut muutosta, arvioidaan, että työkyvyn alentuma on 3.12.2017 alkaen 30 %. Vuosityöansio ja YEL-työtulo ovat vähäiset.

Tako katsoi, että työkyvyn heikentymä on 3.12.2017 alkaen alle 10 %. Perusteluina todettiin, että vaikka vahingoittuneella on rajoitteita omaan työhönsä, yritystoiminnassa ja YEL-työtulossa ei ole tapahtunut muutosta. Tämä ja erittäin alhainen vuosityöansio huomioon ottaen lautakunta katsoo, että työkyvyn heikentymä on alle 10 %.

Esimerkki: Käsityöalan yrittäjän työkyvyn heikentymä 100 % ottaen huomioon yrityksen luonne ja kokonaistilanne sekä tapaturmavammojen aiheuttamat rajoitteet työhön (Tako 2021).

61-vuotiaalle käsityöalan yrittäjälle on korvattu huhtikuussa 2020 sattuneen vahinkotapahtuman johdosta vasemman käden vamma.

Takon asiantuntijalääkärin arvion mukaan korvattavista vammoista johtuen vahingoittuneella on rajoitteita vasenta kättä kuormittaviin tehtäviin, puristamiseen ja nostelemiseen.

Vahingoittuneen työnkuva on koostunut tuotteiden valmistamisesta ja myynnistä. 10–12 tuntisista työpäivistä n. 8–10 tuntia on ollut käsillä tehtävää työtä ja n. 2 tuntia asiakkaiden palvelua.

Vahingoittuneen selvityksen mukaan hän ei vahinkotapahtuman jälkeen ole pystynyt enää tekemään käsillä tehtäviä töitä lainkaan täysipainoisesti. Kipujen johdosta hän sai tehdyksi n. 10 % entisistä töistään.

Yrityksessä on toiminut hänen lisäkseen yksi osa-aikainen työntekijä. VTA on ollut 19 550 euroa. Vahingoittunut on myynyt yrityksensä loppuvuodesta 2020 ja YEL-vakuutus on päätetty 14.12.2020. Vahingoittuneen selvityksen mukaan yritys oli pakko lopettaa kulujen ylittäessä menot, kun oma työ ei tuottanut mitään. Eläkeyhtiö on myöntänyt työkyvyttömyyseläkkeen toistaiseksi 1.1.2021 alkaen.

Vakuutuslaitos pyysi lausuntoa Takolta. Kantanaan vakuutuslaitos esitti, että vahingoittuneen työkyvyn alentuma on 1.1.2021 alkaen 70 % toistaiseksi. Perusteluina vakuutuslaitos totesi, että vahingoittuneella olisi rajoitteista huolimatta ollut jonkin verran työkykyä jäljellä ja hän olisi voinut työjärjestelyin saavuttaa 30 % entisestä ansiotasostaan.

Tako katsoi, että vahingoittuneen työkyvyn heikentymä on 1.1.2021 alkaen 100 %. Vahingoittuneella on merkittävät rajoitteet tapaturmavammojen puolesta käsillä tekemäänsä yrittäjän työhön. Yrityksen luonne ja kokonaistilanne huomioiden realistisia keinoja työjärjestelyin jatkaa yrityksen toimintaa ei ole. Ottaen huomioon vahingoittuneen ikä, myöskään ammatillinen kuntoutus ei ole enää realistista.

3.4. Vero- ja tilinpäätöstiedot

Tavallisesti yrittäjien tulot koostuvat pääosin muusta kuin ansiotulona verotettavasta palkkatulosta, kuten esim. osinkotuloista (osakeyhtiöt) tai yksityisotoista (henkilöyhtiöt ja toiminimet). Palkan (ja mahdollisten luontoisetujen) sijaan yrittäjien verotettava tulo muodostuu yleensä erilaisista pääomatuloista ja/tai elinkeinotulon tai osinkotulojen ansiotulo-osuuksista, joita ei voida käyttää

yrittäjän työkyvyn alentuman laskennallisessa määrittämisessä. Yksityisotot taas ovat henkilöyhtiö- ja toiminimiyrittäjille täysin verottomia.

Yrittäjän henkilökohtaisia verotietoja keskeisempi merkitys osana yrittäjien työkyvyn alentuman arvioinnissa on useimmiten yrityksen toiminnan kannattavuutta ja laajuutta kuvaavilla tulos- ja tasetiedoilla, ts. tilinpäätöstiedoilla.

Tamlan ja Takon tulkintakäytännössä on pääasiallisesti tarkasteltu kolmea tunnuslukua tulos- ja tasetiedoista: liikevaihtoa, henkilöstökuluja ja liikevoittoa/-tappiota. Näiden tarkastelulla saadaan jo hyvä käsitys siitä, mihin suuntaan liiketoiminta on kehittynyt vahinkotapahtuman jälkeen. Yrittäjän työkyvyn heikentymän arviointi on aina kokonaisharkintaa, eikä arvio voi koskaan perustua pelkästään näihin tunnuslukuihin. Seuraavassa käydään läpi tarkemmin, mitä nämä kolme tunnuslukua voivat kertoa.

Liikevaihto

Liikevaihdolla tarkoitetaan yrityksen myyntituottojen yhteenlaskettua määrää. Liikevaihto kuvaa liiketoiminnan kokoa ja laajuutta.

Liikevaihdon kasvu voidaan joissakin tapauksissa katsoa osoitukseksi yrityksen toiminnan laajentamisesta, ja se olla siten myös viite yrittäjän työkyvystä. Samoin liikevaihdon kasvu (tai pysyminen ennallaan) voi kertoa siitä, että yritys on kyennyt sopeutumaan muuttuneeseen tilanteeseen ja yrittäjälle vahinkotapahtumasta aiheutuneisiin rajoitteisiin.

Liikevaihdon laskeminen voi olla osoitus siitä, että vahinkotapahtuma ja siitä aiheutunut yrittäjän työkyvyn heikentymä on vaikuttanut negatiivisesti yrityksen toimintaan. Niin ikään liikevaihdon lasku voi olla merkki siitä, ettei yritys ole kyennyt sopeuttamaan toimintaansa vastamaan yrittäjän työpanoksen alentumista tai poistumista.

Yrityksen liikevaihdon muutokset voivat kuitenkin selittyä esim. yrityksen omaisuuden myynnillä tai yrityksen markkinatilanteen muutoksilla taikka muilla vastaavilla ulkopuolisilla seikoilla, joilla ei ole mitään välitöntä yhteyttä yrittäjän vahinkotapahtumaan ja hänen työkykyynsä. Jos muut selvitykset

ovat ristiriidassa liikevaihdon muutokseen nähden, tulee syitä liikevaihdon muutokseen selvittää tarkemmin esim. yrittäjältä itseltään.

Henkilöstökulut

Palkkakustannukset käyvät ilmi joko yrityksen tuloslaskelman kohdasta henkilöstökulut tai tuloslaskelman liitteistä (henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot), jos palkkakuluja ei ole eritelty tuloslaskelmassa.

Tuloslaskelmaan sisältyvät henkilöstökulut eivät kerro sitä, missä määrin yritys käyttää vuokratyövoimaa tai on muuten ulkoistanut toimintojaan. Vuokratyövoiman käyttö ja ulkoistamiset on siis aina selvitettävä erikseen yrittäjältä itseltään tai yrityksestä.

Selkeä kasvu yrityksen henkilöstökuluissa, vuokratyövoiman käytössä tai ulkoistamisissa vahinkotapahtuman jälkeen voi osoittaa, että yrittäjä on joutunut käyttämään työtehtävien hoitamisessa ulkopuolista työvoimaa esim. palkkaamalla yritykseen uuden työntekijän tai teettämällä vanhoilla työntekijöillä lisää töitä. Toisaalta työntekijöiden määrän ja palkkakustannusten muutokset voivat liittyä esim. yrityksen toimialan kausiluonteisuuteen, markkinatilanteen muutoksiin, suhdannevaihteluihin taikka liiketoiminnan uudelleen suuntaamiseen tai karsimiseen.

Tilinpäätöstiedoista ilmi käyvien palkkakustannusten määrän lisäksi tulee erikseen selvittää työntekijöiden lukumäärä ja lukumäärän muutokset vahinkotapahtuman jälkeen sekä syyt työntekijöiden lukumäärän ja/tai palkkakustannusten muutoksiin.

Liikevoitto (-tappio)

Liikevoitolla (-tappiolla) tarkoitetaan tuloslaskelman erää, joka saadaan vähentämällä liikevaihdosta muuttuvat kulut ja kiinteät kulut sekä poistot ja arvonalentumiset. Käytännössä liikevoitto kuvaa liiketoiminnan tulosta ennen rahoitustuottoja ja -kuluja, satunnaiseriä, tilinpäätössiirtoja ja veroja. Tämä liikevoittoa kuvastava tunnusluku on tulos- ja tasetiedoissa ehkä yksiselitteisin ja helpoimmin tulkittava verrattuna muihin liikevoittoa kuvaaviin tunnuslukuihin.

Tilikauden voitto ja sen kasvu (taiikka liiketoiminnan tappion pienentyminen) voivat osoittaa yrittäjän tosiasiallista työpanosta yrityksessä. Voiton lasku (tai tappion syntyminen) voivat erityisesti pienemmissä yrityksissä olla merkinä siitä, että yrittäjän työpanos yrityksessä on tosiasiaa vähentynyt ja vaikuttanut siten negatiivisesti yrityksen toimintaan.

Yrityksen voittoa tai tappiota koskevia tilinpäätöksen tunnuslukuja tarkasteltaessa on kuitenkin varottava tekemästä kovin suoria johtopäätöksiä yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja yrittäjän työkyvystä. Tähän yksiselitteisimpäänkin liikevoittoon (- tappioon) vaikuttaa yrittäjän työpanoksen ohella moni muu tekijä. Tällaisia muita tekijöitä ovat esim. yleinen suhdannekehitys ja henkilöstökulut, minkä lisäksi yrittäjä voi itse omilla toimillaan vaikuttaa – ainakin jossain määrin – siihen, millaista tulosta yrityksen halutaan tilinpäätöksessä näyttävän esim. verotuksellisista syistä.

Tulos- ja tasetiedot ja yrittäjän henkilökohtaiset verotiedot, tulisi hankkia vähintään 3 vuodelta ennen vahinkotapahtumaa, minkä lisäksi yrittäjän tulojen ja yrityksen taloudellisen tilanteen seuranta tulee jatkaa aina siihen saakka, kunnes pysyvä eläkepäätös annetaan. Yrittäjän työkyvyn alentumaa ei kuitenkaan määritetä esim. vertaamalla yrityksen liikevaihtoa tai liikevoittoa suoraan yrittäjän vuosityöansioon, vaan pyrkimällä selvittämään mm. vahinkoa edeltävien ja sen jälkeisten tilinpäätöstietojen perusteella, mikä on korvautun vamman tai sairauden vaikutus yrittäjän työkykyyn ja sitä kautta yrityksen toimintaan ja yrittäjän ansioihin.

Taseen liitetiedot

Sekä toiminimellä toimivat yksityiset elinkeinonharjoittajat että henkilöyhtiöiden yhtiömiehet voivat ottaa yrityksestään vapaasti rahaa yksityisottoina, jotka eivät ole yrittäjän veronalaista tuloa. Jos yksityisotot ylittävät yritystoiminnan tuottaman voiton, yritykselle muodostuu negatiivinen oma pääoma, joka vaikuttaa yrityksen korkovähennysoikeuteen verotuksessa.

Yksityisotot yrityksestä merkitään rahankäyttönä oman pääoman tiliryhmän tileille liiketapahtuman luonteen mukaisesti ja ilmoitetaan taseessa oman pääoman ryhmässä myös silloin, kun ne ylittävät oman pääoman. Yksityisotoista johtuvat oman pääoman erien vähennykset ovat eriteltyinä. Käytännössä yrityksen omaan pääomaan vaikuttavat yksityisotot käyvät ilmi taseesta (taseen liitetiedot).

4. Yrittäjän kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien arviointi

Tapaturmaeläkevaiheessa työkyvyn heikentymän arviointi liittyy kiinteästi ammatillisen kuntoutuksen tarpeen ja mahdollisuuksien arviointiin. Ansionmenetyskorvauksien maksaminen edellyttää yrittäjän siirtymistä uuteen työhön tai ammattiin, jos se harkitaan kohtuulliseksi. Toisaalta yrittäjällä on oikeus ammatilliseen kuntoutukseen, jos kyseessä on työn tai ammatin menetys. Kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien arviointi ei siten poikkea yrittäjätapauksissa siitä, mikä se olisi, jos kyseessä olisi työntekijäasemassa oleva palkansaaja. Ammatillisen kuntoutuksen osalta laajemmin on annettu Takon yleisohje 18.12.2017, Ammatillisen kuntoutuksen korvaustoimen ohje. Seuraavassa muutamia huomioita erityisesti yrittäjän ammatillisen kuntoutuksen tarpeen arvioinnissa.

TyTAL 89 §:n mukaisesti ammatillisen kuntoutuksen tarvetta arvioitaessa otetaan huomioon vahingoittuneen ikä, ammatti, aikaisempi toiminta, koulutus, asumisolosuhteet, vammasta tai sairaudesta aiheutuvat rajoitukset sekä hänen mahdollisuutensa sijoittua kuntoutuksen päätyttyä työhön tai ammattiin työmarkkinoilla yleisesti noudatetuin ehdoin.

Ammatillinen kuntoutus voi yrittäjän kohdalla tarkoittaa myös sellaisen ratkaisun hakemista, jonka avulla yrittäjä pystyy sopeuttamaan yritystoimintaa niin, että yritystoimintaa voidaan jatkaa tapaturmavamman/ammattitaudin aiheuttamista rajoitteista huolimatta. Tällöin voidaan miettiä ammatillisen uudelleen koulutuksen lisäksi mm. erilaisia apuvälineratkaisuja, koneiston korvaamista ja muita yrityksen muokkaamisen tukemista koskevia ratkaisuja. Usein yrittäjien omana tavoitteena on yritystoiminnan jatkaminen jossain muodossa.

Vakuutuslaitoksen tulee selvittää ammatillisen kuntoutuksen mahdollisuudet aina ennen pysyvän eläkepäätöksen antamista (TyTAL 65 §).

Kohtuulliselta kuntoutusselvittelyn ja kuntoutuksen ajalta maksetaan lähtökohtaisesti täysi ansionmenetyskorvaus (kuntoutusraha), ellei kuntoutusta ole järjestetty niin, ettei se estä kuntoutujaa tekemästä hänelle sopivaa ansiotyötä (TyTAL 69 § 2 momentti). Kun kyseessä on

yrittäjä, tulee selvittää, jatkuuko yritystoiminta edelleen ammatillisen kuntoutuksen ajalla ja onko yrittäjällä mahdollisuus osallistua yrityksen toimintaan. Myös YEL-vakuutuksen mahdollinen voimassaolo ja siihen mahdollisesti tehdyt muutokset tulee selvittää. Mikäli yrittäjä pystyy edelleen osittain jatkamaan yritystoimintaa, tulee arvioida mahdollinen ansioiden aleneminen kuntoutuksen ajalla.

Kuntoutusrahaa maksetaan ammatillisen kuntoutuksen ajalta. Tämä sisältää sekä ammatillisen kuntoutuksen tarpeen selvittämisen kuin sen toteuttamisen.

Kuntoutuksen opetusohjelmaan kuuluvan loman ajalta korvaukset suoritetaan vastaavin perustein (TyTAL 69 § 3 momentti).

Esimerkki: Rakennusalan yrittäjän työkyvyn heikentymä alle 10 % kun ammatillisen kuntoutuksen keinoin olisi voinut saavuttaa entisen ansiotason. Arvioinnissa huomioitiin myös yrityksen tulos- ja tasetiedot sekä YEL-työtulon määrä (Tako 2019).

Vuonna 1969 syntyneelle rakennusalan yrittäjälle on korvattu alkuvuodesta 2017 sattuneen tapaturman seurauksena oikean jalan tapaturma. Tapaturmavammoista on jäänyt rajoitteita oikeaa alaraajaa kuormittaviin töihin, pitkien matkojen kävelemiseen, liikkumiseen epätasaisella alustalla, raskaiden esineiden kantamiseen ja kiipeilyyn esim. rappusissa ja tikapuilla. Vahingoittuneen on todettu olevan ammatillisen kuntoutuksen tarpeessa, koska hän ei kykene enää rakennusalan suorittaviin kirvesmiehen töihin.

Vahingoittunut omistaa yrityksen puoliksi yhdessä veljensä kanssa. Vahingoittunut on palannut keväällä 2018 50 %:n työajalla omaan työhönsä. Ammatillisen kuntoutuksen selvittelyt on aloitettu loppuvuodesta 2018 tavoitteena yrittäjän työnkuvan muokkaaminen siten, että työajan lisääminen olisi mahdollistunut. Vahingoittuneella on yli 25 vuoden työkokemus rakennusalan töistä ja yrittäjänä hän on toiminut alalla ensin vuosina 2005–2007 ja yhtäjaksoisesti syyskuusta 2008 alkaen. Hän on suorittanut rakennusinsinöörin tutkinnon. Tutkinnosta on kuitenkin jo aikaa ja tutkinto vaatisi päivittämistä.

Vahingoittuneen ensisijainen toive oli saada jatkossakin työskennellä rakennustekniikkaan liittyvissä työtehtävissä. Selvittelyjä tehtiin laajalti, mutta vahingoittunutta tyydyttävää ammatillisen kuntoutuksen suunnitelmaa ei löytynyt. Vahingoittunut on todennut, että heillä on hyvin toimiva ja taloudellisesti menestyvä yritys, jonka hän omistaa puoliksi veljensä kanssa, eikä hän ole halukas luopumaan siitä ainakaan toistaiseksi. Hän kertoo työskentelevänsä työmailla jalan ehdoilla ja vain osapäiväisesti. Hän ei halunnut jatkaa ammatillisen kuntoutuksen selvittelyä. Kuntoutusselvittelyissä syntyi useitakin ideoita/suunnitelmia, mutta toistaiseksi vahingoittunut haluaa jatkaa nykyisessä tilanteessa.

Vakuutuslaitos pyysi Takolta lausuntoa siitä, myönnetäänkö tapaturmaeläkettä 30.4.2019 jälkeen. Yhtiön kantana oli, että työkyvyn heikentymä on alle 10 % 30.4.2019 jälkeen. Yhtiö katsoi, että ammatillisen kuntoutuksen keinoin, esim. osaamisen päivittämisen kautta, vahingoittunut olisi voinut työllistyä kevyempiin asiantuntijatehtäviin, joita kykenisi tekemään täydellä työpanoksella ja näin saavuttamaan entisen ansiotasonsa.

Tako yhtyi vakuutuslaitoksen kantaan. Arvioinnissa otettiin huomioon myös yrityksen tulos- ja tasetiedot ja YEL-työtulon määrä.

Esimerkki: Tietoturvajätteen käsittely yrityksen yrittäjälle katsottiin korvattavaksi liiketoiminnan ammattitutkinto ammatillisena kuntoutuksena. Tutkinto mahdollistaa työllistymisen ulkopuoliselle työnantajalle tai oman yrittäjätyön muokkauksen rajoitteet huomioivaksi (Tako 2021).

Tietoturvajätteen käsittely yrityksen 100 % omistavalle yrittäjälle on korvattu kesällä 2019 sattuneen tapaturman seurauksena oikean käden tapaturmavammoja. Vahingoittunut on syntynyt 1986.

Vahingoittunut on työssään käsitellyt tietoturvajätteiden hävitystä; hän on joutunut kantamaan ja nostelemaan isoja tietoturvasäiliöitä. Lisäksi hän on hoitanut myös yrityksen logistiikkaa ja on tyhjentänyt konkurssipesiä. Työnkuva on sisältänyt myös jonkin verran toimistotyötä. Yrityksessä on työskennellyt kolme työntekijää.

Vahingoittuneelle on jäänyt tapaturman jälkeen rajoitteita oikean käden käyttöön, puristamiseen, kirjoittamiseen, kädellä nostamiseen ja vääntämiseen. Työkykyä on katsottu olevan jäljellä kevyempiin työtehtäviin, joissa oikeaa kättä ei joudu kuormittamaan. Vahingoittuneen on katsottu olevan ammatillisen kuntoutuksen tarpeessa. (Takon lausunto 2021)

Vakuutuslaitos pyysi lausuntoa Takolta ehdotuksena, että vahingoittuneelle korvataan liiketoiminnan ammattitutkinto. Työssäoppimispaikaksi on ehdotettu vahingoittuneen omaa yritystä. Vahingoittuneen tavoitteena on muokata ja laajentaa nykyisen yrityksen liiketoimintaa pitkällä tähtäimellä siten, että tuleva työnkuva sopii hänen terveydellisille rajoitteilleen ja että se kantaa myös taloudellisesti. Liikeidea käsittää käytetyn tavaran kaupan laajennusta verkkoon ja nettipohjaiseksi. Tämän lisäksi ajatuksena on myydä toimistotarvikkeita, mainostaa paperintuhoamista/tietoturvasäilöitä ja lisätä jo olemassa olevien asiakkaiden liikevaihtoa. Vahingoittuneen tuleva työ koulutuksen jälkeen keskittyisi siis digitaaliseen myynnin ja markkinoinnin toimenkuvan kehittämiseen ja liiketoiminnan ammattitutkinto tukisi tätä tavoitetta.

Tako yhtyi vakuutuslaitoksen kantaan. Vahingoittunut voisi tutkinnon avulla työllistyä ulkopuoliselle työntekijäksi tai hyödyntää tutkintoa oman yritystoiminnan muokkaamiseen sellaiseksi, että oma työnkuva on korvattavista vammoista aiheutuvien rajoitusten puolesta soveltuva.

Esimerkki: Rakennusalan yrittäjällä ei ollut oikeutta ammatilliseen kuntoutukseen ottaen huomioon alhainen vuosityöansio ja tapaturmavammojen aiheuttamat rajoitteet (Tako 2020).

Vuonna 1992 syntyneelle rakennusalan yrittäjälle on korvattu syksyllä 2019 sattuneen tapaturman seurauksena vasemman olkavarren tapaturmavammoja.

Takon asiantuntijalääkärin arvion mukaan korvattavista tapaturmavammoista aiheutuu rajoitteet vasenta yläraajaa runsaasti kuormittavaan työhön, tärisevien työkalujen käyttöön ja työskentelyyn raaja hartiataason yläpuolella. Työkykyä on jäljellä kevyempiin

hartiatason alapuolella suoritettaviin työtehtäviin, jotka eivät vaadi vasemman käden toistuvaa kuormittamista.

Vahingoittunut on tehnyt yrityksessä suorittavia rakennusalan töitä.

YEL-työtulo on 7 799,37 euroa.

Vahingoittuneen YEL-vakuutus on ollut edelleen voimassa 24.9.2020. Lisäksi yritys on ollut edelleen toiminnassa.

2018	liikevaihto 152 000 e	-19 400 e liiketappiota
2019	liikevaihto 86 000 e	-44 600 e liiketappiota

Vahingoittunut on kertonut, että yritystä ollaan asettamassa konkurssiin, koska yhtiökumppani (omistaa toisen 50 %) ei pystyisi yksin pyörittämään kannattavaa yritystoimintaa. Yritys ei työllistä omistajiensa mukaan muita.

Vakuutuslaitos pyysi Takon lausuntoa siitä, onko vahingoittunut oikeutettu ammatilliseen kuntoutukseen. Vakuutuslaitoksen kanta oli, että oikeutta ammatilliseen kuntoutukseen eikä tapaturmaeläkkeeseen ole 31.8.2020 jälkeen ottaen huomioon alhainen YEL-työtulo. Vahingoittunut kykenisi saavuttamaan vuosityöansion mukaisen ansiotason jäljellä olevalla työkyvyllä.

Tako yhtyi vakuutuslaitoksen kantaan.

Liite: Tarvittavat tiedot ja selvitykset

1. Tiedot yhtiömuodosta

Selvitys siitä, missä **yhtiömuodossa** yritystoimintaa harjoitetaan (toisin sanoen siitä, onko kyseessä esimerkiksi osakeyhtiö, henkilöyhtiö vai yksityinen elinkeinonharjoittaja), tämä selviää usein jo vakuutuksen tiedoista.

2. Tiedot yrityksen omistusrakenteesta

Selvitys yrityksen **omistajista** sekä heidän omistusosuuksistaan ja sukulaisuussuhteistaan

3. Tiedot yrityksen toiminnan laadusta ja laajuudesta

Selvitys yrityksen toiminnan laadusta (toisin sanoen yrityksen **toimialasta**)

Toiminnan **laajuuden** arvioinnissa tarvitaan:

yrityksen **tilinpäätöstietoja (tuloslaskelma ja tase) liitteineen** vähintään kolmelta vuodelta ennen vahinkotapahtumaa

4. Tiedot yrityksen työntekijöistä

Yrityksen työntekijöiden lukumäärän ja palkkakustannusten muutosten arvioinnissa tarvitaan aina **yrityksen tilinpäätöstietoja liitteineen**, jotka on hankittava vähintään kolmelta vuodelta ennen tapaturman sattumista / ammattitaudin ilmenemistä

Yrityksen käyttäessä toimintokohtaista tuloslaskelmaa (kirjanpitoasetuksen 2 §, 1313/2004) palkkakustannukset eivät käy ilmi tuloslaskelmasta vaan tilinpäätösasiakirjojen liitetiedoista (**liitetiedot henkilöstöstä ja toimielinten jäsenistä**)

Erillinen **selvitys vuokratyövoiman käytöstä** yrityksessä, sillä tämä ei käy ilmi tilinpäätöstiedoista suoraan

Selvitys **syistä muutoksiin** yrityksen työntekijöiden lukumäärässä ja/tai palkkakustannuksissa tapaturman/ammattitaudin jälkeen

5. Henkilöyhtiön voitonjako

Henkilöyhtiön yhtiömiehen **henkilökohtaisten verotietojen** ohella tarvitaan:

henkilöyhtiön **tilinpäätöstiedot (tuloslaskelma) liitteineen** vähintään kolmelta vuodelta ennen tapaturman sattumista / ammattitaudin ilmenemistä

6. Yrittäjän toimenkuva

Selvitys **yrittäjän toimenkuvasta** ja työtehtävistä yrityksessä ennen ja jälkeen tapaturman/ammattitaudin sisältäen mm. seuraavat tiedot:

- yrittäjän tekemän työn sisältö;
- yrittäjän tekemän työn määrä;
- eri työtehtävien prosentuaaliset osuudet (esim. johtoon ja hallintoon liittyvien ja muiden tehtävien, kuten esim. suorittavien työtehtävien, prosentuaaliset osuudet);
- työskentelyolosuhteet;
- työskentelyn muutokset ja rajoitukset tapaturman tai ammattitaudin jälkeen; sekä
- tiedot siitä, kuinka yrityksen työt on hoidettu, jos yrittäjä ei ole kyennyt jatkamaan työskentelyään (ts. onko yritykseen palkattu uusia työntekijöitä, onko käytetty vuokratyövoimaa vai onko joitakin toimintoja ulkoistettu).

7. Yrittäjän vakuutusten muutokset

Selvitys siitä, onko yrittäjä tehnyt muutoksia **YEL-vakuutuksen työtuloon**